

УДК 378.091

© Чень Хуейхуей, 2018 р.

<http://orcid.org/0000-0002-4780-1820>

<http://doi.org/10.5281/zenodo.1411531>

Чень Хуейхуей

РОЗВИТОК МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ В КНР (ДРУГА ПОЛОВИНА ХХ СТОЛІТТЯ)

У статті розкрито питання історії організації та розвитку музично-педагогічної освіти у КНР у другій половині ХХ століття.

Автором зазначено, що знаменним для музично-педагогічної освіти в КНР став 1964 рік, коли в Пекіні відкрилася перша «Китайська консерваторія», яка була орієнтована на отримання національної вищої музичної освіти усіма бажаючими. Установлено, що державна політика у визначеному напрямі була зорієнтована на вирішення таких питань, як: складання навчальних планів; написання підручників; підвищення професійного рівня педагогів освітніх закладів; науково-методична розробка проблем музично-педагогічної освіти. З'ясовано, що в 1980 році вперше був складений та затверджений «Навчальний план підготовки фахівців у галузі музики для вищих педагогічних закладів з чотирирічним терміном навчання». У 1987 році професія «учитель музики» увійшла до каталогу спеціальностей КНР. Провідну роль у підготовці майбутніх учителів музичного мистецтва відіграють форми і методи, що упроваджуються в навчальний процес музично-педагогічної освіти в КНР. Визначено, що на розвиток музично-педагогічної освіти в КНР (друга половина ХХ століття) позитивно впливає органічне поєднання новацій і національного надбання, яке сприяє ефективному реформуванню освітнього процесу.

Ключові слова: музично-педагогічна освіта, розвиток, КНР, друга половина ХХ століття.

Чень Хуейхуей. Развитие музыкально-педагогического образования в КНР (вторая половина XX столетия). В статье представлена история организации и развития музыкально-педагогического образования в КНР во второй половине XX столетия. Автором акцентировано внимание на том, что знаменательным для музыкально-педагогического образования в КНР стал 1964 год, когда в Пекине открыли первую «Китайскую консерваторию», которая была ориентирована на получение национального высшего музыкального образования всеми желающими. Установлено, что государственная политика в этом направлении была ориентирована на решение таких вопросов, как: составление учебных планов; написание пособий; повышение профессионального уровня педагогов образовательных заведений; научно-методическая разработка проблем музыкально-

педагогического образования. Выяснено, что в 1980 году впервые был составлен и утверждён «Учебный план подготовки специалистов в сфере музыки для высших педагогических заведений с четырёхгодичным сроком обучения». В 1987 году профессия «учитель музыки» вошла в каталог специальностей КНР. Ведущую роль в подготовке будущих учителей музыкального искусства играют формы и методы, которые внедряются в учебный процесс музыкально-педагогического образования в КНР. Определено, что на развитие музыкально-педагогического образования в КНР (вторая половина XX столетия) положительно влияет сочетание новаций и национального достояния, которое способствует эффективному реформированию образовательного процесса.

Ключевые слова: музыкально-педагогическое образование, КНР, развитие, вторая половина XX столетия.

Chen Huihui. Development of music and pedagogical education in the People's Republic of China (the latter half of the XXth century). The basis of the social and historical development of each nation is the revival and renewal of its cultural and educational potential. The public education program of the PRC takes into account the need for specialists in the field of music education. Musical art in the PRC has interesting specific forms that are different from the cultural traditions of other countries, which is why it is interesting to study the period of the music education development in the PRC, during which time it has achieved the best results.

The article presents the history of the organization and development of music and pedagogical education in the PRC in the latter half of the XXth century. The author focuses on the fact that 1964 was important for the development of music and pedagogical education. In that year, the first “Chinese Conservatory” was opened in Beijing. It was oriented at obtaining a national higher music education by all those who wished. It has been established that the state policy in this direction was oriented to solve such issues as: drawing up curricula; developing manuals; raising the professional level of educators of educational institutions; scientific and methodical development of the problems of music and pedagogical education. It has been clarified that in 1980 “Training plan for specialists in the field of music for higher educational institutions with a four-year term of education” was developed and approved for the first time. In 1987 the profession of “music teacher” was included in a specialties catalog of the People's Republic of China. The leading role in the training the future teachers of musical art belongs to the forms and methods that are introduced into the educational process of music and pedagogical education in the PRC. It has been determined that the combination of the innovations and national heritage, which contributes to the effective reformation of the educational process, has a positive impact on the development of music and pedagogical education in the PRC (the latter half of the XXth century).

Keywords: *music and pedagogical education, PRC, development, latter half of XXth century.*

Постановка проблеми в загальному вигляді. Основою суспільно-історичного розвитку кожної нації є відродження та оновлення її культурно-освітнього потенціалу. Державна освітня програма КНР враховує потребу в фахівцях у галузі музично-педагогічної освіти. Музичне мистецтво в КНР має цікаві специфічні форми, відмінні від культурних традицій інших країн, саме тому цікавим є дослідження того періоду розвитку музично-педагогічної освіти в КНР, за часів якого воно набуло найкращих результатів.

Аналіз основних досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Проблеми розвитку музично-педагогічної освіти розкрито в працях видатних українських учених – Е. Абдулліна, О. Єременка, Е. Кучменко, Г. Падалки, Г. Побережної, О. Ростовського, О. Рудницької, В. Шульгіної, О. Щолокової та ін. Китайські дослідники (Гу Юй Мей, Ма Ге Шунь, Сюй Дин Чжун, Чжан Цзянь Го, Чжау Сон Жу, Чжоу Чжен Сун, Шен Сіан, Юй Тен Ган, Ян Хун Нянь та ін.) також частково звертались до окресленого питання. У контексті зазначеного не менш важливим є розвиток музично-педагогічної освіти у КНР саме у другій половині ХХ століття. Проте дослідження теорії та педагогічного досвіду свідчить про недостатнє вивчення означеної проблеми у даний період.

Проведений аналіз наукової літератури з означеної проблеми дав підстави стверджувати про відсутність компаративних досліджень з питань розвитку мистецької і, зокрема, музично-педагогічної, освіти в КНР – країні з віковими традиціями музичного, гармонійного виховання молоді.

Мета статті – схарактеризувати передумови розвитку музично-педагогічної освіти в КНР у другій половині ХХ століття.

Виклад основного матеріалу дослідження. Становлення та розвиток музично-педагогічної освіти в КНР відбувались одночасно з поступовим

розвитком китайської культури. Музична культура китайського народу складалася історично, поступово удосконалюючись разом із розвитком суспільних відносин, прогресом у галузі способів виробництва. Вона пов'язана з історичною долею китайської держави.

У музичному світі КНР найважливішою подією стало заснування в 1949 році консерваторії у місті Тяньцзинь. Її відкриття ознаменувало період системного отримання вищої професійної музично-педагогічної освіти в КНР. Після відкриття цієї консерваторії в державі утворилася могутня мережа вищих освітніх музичних закладів.

До відкриття Тяньцзиньської консерваторії у КНР вже існувала і продуктивно функціонувала перша консерваторія, заснування якої відбулося в Шанхаї ще в 1927 р. Її поява була підготовлена заснуванням у 1924 р. Вищої музичної школи імені О. Глазунова в місті Харбін, відкриття якої ініціював, а пізніше і очолив її діяльність видатний музичний діяч і скрипаль з України Володимир Трахтенберг [1]. З іменем цього талановитого скрипаля пов'язують початок становлення професійної музичної освіти на півночі КНР [4]. Згодом, всесвітньовідомими стали і такі музиканти КНР, як: Лю Тіанхуа, Лю Хуей, Сіань Сінхай, Туо Нуо Фу [5].

Перша китайська консерваторія у Шанхаї понад п'яти разів змінювала свою назву і лише в 1956 році затвердилася як «Шанхайська консерваторія музики». Ця назва збереглася донині.

Дещо пізніше Тяньцзинська консерваторія була перейменована в «Китайську Центральну консерваторію», а в 1958 році – переїхала до столиці Китайської Народної Республіки в Пекін і стала називатися Пекінською Центральною консерваторією. Склад її педагогів налічував виключно китайських музикантів.

Невдовзі у різних провінціях Китаю почали відкриватися спеціалізовані вищі навчальні заклади: у 1958 році були засновані Тяньцзинська консерваторія музики, Шеньянська консерваторія (у місті Ляонін), Уханьська

консерваторія (в м. Хубей) і Гуанчжоуська консерваторія імені Сі Сінхя (в м. Гуаньчжоу). Слідом за ними у 1959 році були відкриті Сичуаньська музична консерваторія в м. Ченду, в 1960 році – Сіаньська музична консерваторія в м. Шеньсі. Всі перелічені консерваторії були створені, орієнтуючись на європейські музичні заклади.

Знаменним для музично-педагогічної освіти в КНР став 1964 рік, коли в Пекіні відкрилася перша «Китайська консерваторія». Її провідним напрямом стало вивчення китайської народної музики і національної класичної музики. Китайська консерваторія в м. Пекіні була орієнтована на отримання національної вищої музичної освіти усіма бажаними.

Дослідження наукових джерел дає підстави стверджувати, що період становлення музично-педагогічної освіти у КНР був пов'язаний з відновленням діяльності навчальних закладів, організацією прийому абітурієнтів і розподілом кадрів, налагодженням матеріально-технічного забезпечення навчального процесу [2; 3; 7; 10; 11].

Так, у грудні 1979 року відбулася нарада керівників вищих музично-педагогічних навчальних закладів у Чжен Чжу. Його учасники визначили чотири головні напрями вдосконалення музично-педагогічної освіти, а саме: складання навчальних планів; написання підручників; підвищення професійного рівня педагогів закладів освіти; науково-методична розробка проблем музично-педагогічної освіти [8, с. 250].

У 1980 році Міністерством освіти був складений та затверджений «Навчальний план підготовки фахівців у галузі музики для вищих педагогічних закладів з чотирирічним терміном навчання». У 1982 році вийшли аналогічні документи для закладів вищої освіти (ЗВО) з двох- і трирічними термінами навчання. У цих документах були визначені: цілі навчальної та практичної підготовки фахівців; навчальні дисципліни – обов'язкові та факультативні; завдання та напрями наукових досліджень; терміни навчання; порядок вступу до ЗВО.

У 1987 році професія «учитель музики» увійшла у виправлений Міністерством освіти каталог спеціальностей, підготовка за якими велася в педагогічних ЗВО.

Отже, була конкретизована мета музично-педагогічної освіти в педагогічних університетах – підготовка фахівців для роботи в загальноосвітніх школах. На цьому етапі рішення стосувалося підготовки вчителів для школи середнього ступеня (7-9-ті класи).

Після 1983 року активізувалося питання забезпечення закладів вищої освіти КНР навчальною літературою. Міністерство освіти відповідно до існуючого плану доручило викладачам музичних факультетів педагогічних ЗВО написати підручники (фортепіано, акордеон, вокальна майстерність, спів з листа, хор, методика тощо).

Аналіз науково-педагогічних джерел свідчить, що у перших підручниках з методики викладання музики в школі відбилося прагнення до систематизації матеріалу і наукового обґрунтування питань педагогічної теорії, однак ще мало уваги було приділено специфіці навчання дітей у загальноосвітній школі, тобто власне методичним проблемам. Якість навчально-методичної літератури значно підвищилася в 90-ті роки ХХ століття. Так, саме в цей період Шанхайське видавництво започаткувало серію «Основні музичні курси», до якої входили підручники «Теорія музики», «Спів з листа», «Вправи для розвитку слуху». Успішно поєднуючи завдання теорії та практики, вони були орієнтовані на розвиток практичних навичок і стали повноцінними навчальними посібниками для ЗВО.

Як позитивне слід відмітити, що у зазначений період школи почали забезпечуватися дипломованими фахівцями. У зв'язку з цим музичні факультети педагогічних ЗВО стали розширювати прийом студентів, організовувати навчання студентів за скороченими програмами.

У окремих педагогічних ЗВО відкривалися групи для дорослих, а на заочних і вечірніх відділеннях університетів організовувалися іспити для тих,

хто займався музичною самоосвітою. До середини 90-х років ХХ століття у педагогічних і спеціальних ЗВО країни було підготовлено таку кількість фахівців, яка дозволила зняти проблему нестачі кваліфікованих кадрів.

Зазначимо, що в підготовці майбутніх учителів музичного мистецтва значну роль відіграли заходи щодо підвищення освітнього рівня абітурієнтів. Після 80-х років ХХ століття ЗВО почали формувати контингент студентів із учнів більш високого рівня підготовки. Важливим чинником відбору абітурієнтів стало відновлення вступних іспитів.

Вивчення та узагальнення науково-педагогічних матеріалів свідчить про те, що, починаючи з 80-х років, масовості набули наукові публікації з питань вищої музично-педагогічної освіти, які активно обговорювалися в різних засобах масової інформації. Все це викликало великий суспільний резонанс. У результаті наукових дискусій була опрацьована низка принципів для розвитку музично-педагогічної освіти положень. Головним із них стало приведення у відповідність мети і змісту навчання, котрі були визначені як взаємопов'язані і такі, що відповідають запитам часу.

У процесі дослідження встановлено, що в 90-ті роки ХХ століття ця тенденція продовжує розвиватися. Так, адміністративні органи освіти стали приділяти ЗВО підвищену увагу. Науково-дослідна робота в галузі музично-педагогічної освіти значно активізувалася. Важливим чинником такої активізації стало введення у ЗВО КНР так званої «другої половини навантаження», до якої й увійшла науково-дослідна робота викладача. В усіх ЗВО встановлюються норми виконання викладачами науково-дослідної роботи. В результаті друкуються статті та монографії, які за кількістю і якістю перевершують публікації 80-х років.

З'явилися чисельні публікації з проблем музично-педагогічної освіти в журналах «Китайська музична освіта», «Народна музика», «Музичні дослідження», «Китайська музика». Політика відкритості надала можливість участі в міжнародних конференціях та симпозіумах. Особливо багато було

опубліковано теоретичних праць – кілька десятків монографій вітчизняних авторів і переклади зарубіжних. Все назване свідчить про безсумнівні успіхи КНР у розвитку музично-педагогічної освіти в другій половині ХХ століття.

Зазначимо, що очевидним є факт і відставання змісту музично-педагогічної освіти від досягнень у цій галузі високорозвинених країн світу. Так, 13 червня 1999 року Центральна Державна Рада КНР опублікувала Постанову «Про вдосконалення системи освіти», де було заявлено: «... Наша країна переживає важливий період створення сучасної ринкової економіки. Нова КНР за десять років здійснення політики реформ і відкритості досягла великих успіхів у розвитку освіти. Проте з різних суб'єктивних та об'єктивних причин діюча модель освіти, її зміст і методика навчання не відповідають сучасним вимогам» [6, с. 54]. Це спричинило зміни щодо розвитку музично-педагогічної освіти. З кінця 1990-х рр. вона офіційно вступає в смугу реформ. Однією з головних вимог, що висувається до вищої музично-педагогічної освіти в нових умовах, – підготовка вчителів музики ХХІ століття.

У зв'язку з цим, починаючи з 1990-х рр., на музичних факультетах багатьох педагогічних ЗВО КНР змінюються форми і методи викладання. Головні зміни були пов'язані з комп'ютеризацією навчання та введенням нових дисциплін.

Вищезазначене дає підстави стверджувати, що реформа вищої музично-педагогічної освіти проходила за двома основними напрямками: опанування комп'ютерними технологіями; освоєння матеріалу дисциплін за допомогою комп'ютерних технологій.

Наприклад, на музичному факультеті Пекінського педагогічного університету були введені такі дисципліни, як «Музична творчість за допомогою комп'ютера», «Методика навчання гри на фортепіано», «Методика навчання вокальній майстерності». На музичному факультеті Наньцзінського педагогічного університету викладається навчальний курс

«Основи комп'ютерної композиції», в Харбінському педагогічному університеті – «Музична психологія» і «Китайська та зарубіжна сучасна музика»; Сінаньському педагогічному університеті – «Методика написання наукових робіт з музичного мистецтва»; Фуцзяньському педагогічному університеті – «Введення в народну творчість різних країн і народів»; Чжецзянському педагогічному університеті – «Введення в музичну культуру» і «Написання наукових робіт з музичного мистецтва»; Нейменгуському педагогічному університеті – «Музичне виховання» і «Електронні музичні інструменти»; Сичуаньському музичному інституті – «Педагогічні здібності і майстерність»; Сюйчжоуському педагогічному університеті – «Налаштування рояля» і «Звукова техніка» [9, с. 11].

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок.

Отже, на основі проведеного наукового пошуку зазначимо, що розвиток музично-педагогічної освіти в КНР (друга половина ХХ століття) відбувався динамічно, з певними надбаннями. Розпочинаючи з 1964 року і до кінця ХХ століття, відкривають нові можливості для якісної підготовки фахівців у галузі музично-педагогічної освіти. Провідну роль у підготовці майбутніх учителів музичного мистецтва відіграють форми і методи, що упроваджуються в навчальний процес музично-педагогічної освіти в КНР. Підсумовуючи вищезазначене, відмітимо, що органічне поєднання новацій і національного надбання в музично-педагогічній освіті КНР сприяє ефективному реформуванню освітнього процесу.

Перспективи подальших пошуків вбачаємо у порівняльному аналізі особливостей розвитку музично-педагогічної освіти в Україні та КНР на різних етапах розвитку суспільства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гуан Диенхуа. Китайское музыкальное образование и международное музыкальное образование. Нандин, 2013. 352 с. [管建华《中国音乐教育与国际音乐教育》【M】南京 南京师范大学出版社 2013 年 共 352

REFERENCES

1. Guan Dienhua (2013). Kitayskoe muzyikalnoe obrazovanie i mezhdunarodnoe muzyikalnoe obrazovanie [Chinese musical education and international musical education]. Nandin, 352 p. (in Chinese).

页].

2. Жерновникова О. А., Ван Цзін І. Формування та становлення особистості майбутнього педагога засобами музичного мистецтва. Педагогічний альманах. Херсон, 2017. Вип. 36. С. 208-212.

3. Ли Динвэй. Искусство вокального обучения. Пекин, 2003. 432 с. [李晋玮, 李晋媛《沈湘声乐教学艺术》【M】北京华乐出版社, 2003年第432页].

4. Лю Цин. Высшее музыкально-педагогическое образование в Китае на рубеже XX–XXI вв. Режим доступа : ftp://lib.herzen.spb.ru/text/tsin_34_74_2_183_187.pdf.

5. Лю Шие Цин. Харбинський симфонічний оркестр. Сто років розвитку: 1908 – 2008. Шанхай, 2008. 164 с. [月第刘学清 著. 哈尔滨交响乐团百年 1908-2008. 上海音乐学院出版社 版次, 2008年164].

6. Ма Да. Научный метод исследования музыкального. Шанхай, 2005. 554 с.

7. Сун Яньин. Музична освіта в Китайській народній республіці в другій половині XX ст. Педагогічний дискурс. 2014. Вип. 12. С. 71-78.

8. Сунь Дзинань. Летописи истории китайского современного музыкального образования и музыкального образования новой эпохи: 1840-2000. Шандон, 2004. – 669 с.

9. Чжу Юнбэй. Исследование музыкального образования в высших педагогических заведениях XXI века. Издательство Хунанского педагогического университета, 2004. 322 с.

10. Юй Фей. Проблеми організації мистецької освіти в сучасному Китаї. Проблеми підготовки сучасного вчителя. 2012. Вип. 6 (Ч. 2). С. 234-240.

11. Ян Бохуа. Школьное музыкальное образование в Китае в период «Китайской республики» (1912-1949 гг.). Режим доступа: <http://www.emissia.org/offline/2008/1288.htm>.

2. Zhernovnykova, O. A. & Van Tszin, I. (2017). Formuvannia ta stanovlennia osobystosti maibutnoho pedahoha zasobamy muzychnoho mystetstva [Formation of a future teacher's personality by means of musical art]. Pedahohichnyi almanakh, 36, pp. 208-212. Kherson (in Ukrainian).

3. Li Dinvey (2003). Iskusstvo vokalnogo obucheniya [Proficiency of vocal training]. Pekin, 432 p. (in Chinese).

4. Lyu Tsin. Vyisshee muzyikalno-pedagogicheskoe obrazovanie v Kitae na rubezhe XX–XXI vv [Higher musical education in China at the turn of the XXth - XXIth centuries]. Retrieved from ftp://lib.herzen.spb.ru/text/tsin_34_74_2_183_187.pdf (in Russian).

5. Liu Shie Tsin (2008). Kharbinskiy symfonichnyi orkestr. Sto rokiv rozvytku: 1908 – 2008 [Harbinese symphony orchestra. A hundred years of development: 1908 – 2008]. Shanghai, 164 p. (in Chinese).

6. Ma Da (2005). Nauchnyiy metod issledovaniya muzikalnogo [Scientific method of the research of musical]. Shanhay, 554 p. (in Chinese).

7. Sun Yanin (2014). Muzychna osvita v Kytayskii narodnii respublitsi v druhii polovyni XX st. [Musical education in the People's Republic of China in the latter half of the XXth century]. Pedahohichnyi dyskurs, 12, pp. 71-78 (in Ukrainian).

8. Sun Dzinan (2004). Letopisi istorii kitayskogo sovremennogo muzikalnogo obrazovaniya i muzikalnogo obrazovaniya novoy epohi: 1840-2000 [Annals of the history of Chinese modern music education and the music education of the new era: 1840-2000]. Chandon, 669 p. (in Chinese).

9. Chzhu Yunbey (2004). Issledovanie muzikalnogo obrazovaniya v vyisshih pedagogicheskikh zavedeniyah XXI veka [Study of musical education in higher educational institutions of the XXIth century]. Izdatelstvo Hunanskogo pedagogicheskogo universiteta, 322 p. (in Chinese).

10. Yui Fei (2012). Problemy orhanizatsii mystetskoi osvity v suchasnomu Kytai [Problems of the organization of artistic education in modern China]. Problemy

pidhotovky suchasnoho vchytelia, 6, pp. 234-240 (in Ukrainian).

11. Yan Bohua. Shkolnoe muzyikalnoe obrazovanie v Kitae v period «Kitayskoy respubliki» (1912-1949 gg.) [School music education in the period of “Republic of China” (1912-1949)]. Retrieved from <http://www.emissia.org/offline/2008/1288.htm> (in Russian)

Інформація про автора:

Чень Хуейхуей: ORCID: 0000-0002-4780-1820; аспірант кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої школи Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди, вул. Валентинівська, 2, м. Харків, Україна 61000
e-mail: chornousoxana@i.ua

Information about the author:

Chen Huihui: ORCID: 0000-0002-4780-1820; Ph.D. candidate of the Department of General Pedagogy and Pedagogy of Higher School, H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University, Valentynivska street, 2, Kharkiv, Ukraine 61000
e-mail: chornousoxana@i.ua

Цитуйте цю статтю як: Чень Хуейхуей. Розвиток музично-педагогічної освіти в КНР (друга половина ХХ століття) // Теорія та методика навчання та виховання. 2018. № 44. С. 140-150. doi.org/10.5281/zenodo.1411531

Дата надходження статті до редакції: 20.03.2018

Стаття прийнята до друку: 05.04.2018